



Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts konkurence@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

Nr. 406

2015.gada 13.martā

Uz 06.02.2015. Nr.6/15

Biedrībai „Latvijas ceļu būvētājs”

Brīvības gatve 202

Rīga, LV-1039

Zināšanai: **Satiksmes ministrijai**

Nosūtīts elektroniski uz:

satiksmes.ministrija@sam.gov.lv

Valsts akciju sabiedrībai

„Latvijas autoceļu uzturētājs”

Nosūtīts elektroniski uz:

lau@lau.lv

Par godīgu konkurenci

Atbildot uz biedrības „Latvijas ceļu būvētājs” (turpmāk – Biedrība) 2015.gada 6.februāra vēstulē Nr.6/15 „Par godīgu konkurenci” (turpmāk – Vēstule) izteikto lūgumu KP sniegt viedokli par 2013.gada 18.decembrī Satiksmes ministra uz 7 gadiem noslēgtajā Deleģēšanas līgumā (turpmāk – Deleģēšanas līguma) par valsts autoceļu kompleksās ikdienas uzturēšanas darbu plānošanu un veikšanu ar valsts akciju sabiedrību „Latvijas autoceļu uzturētājs” (turpmāk – LAU) ietvertās normas atbilstību godīgas konkurences principiem KP izsaka tālāk izklāstīto viedokli.

1. Attiecībā uz Vēstulē minēto par LAU darbību valsts autoceļu kompleksās ikdienas uzturēšanas darbu plānošanas un veikšanas pakalpojumu tirgū norādām turpmāk minēto.

Satiksmes ministrs saskaņā ar likuma „Par autoceļiem” 23.² panta otro daļu un Publisko iepirkumu likuma 3.panta pirmās daļas 7.punktā paredzēto *In-house* principu (Iekšējo attiecību princips – iepirkums no publiskai personai piederošas (kontrolē esošas) kapitālsabiedrības) 2013.gada 18.decembrī noslēdza Deleģēšanas līgumu ar LAU uz 7 gadiem – līdz 2020.gada 31.decembrim. Savukārt citiem tirgus dalībniekiem šajā periodā pastāv ierobežojums sniegt atbilstošus pakalpojumus, kas varētu norādīt uz LAU dominējošo stāvokli (būtisku ietekmi) valsts autoceļu kompleksās ikdienas uzturēšanas darbu pakalpojumu tirgū.

Tāpat Satversmes tiesas 2012.gada 6.decembra sprieduma lietā Nr.2012-01-01 „*Par Atkritumu apsaimniekošanas likuma pārejas noteikumu 12.punkta, ciktāl tas attiecas uz līgumiem, kas noslēgti, nepiemērojot normatīvos aktus par publisko iepirkumu vai neatbilstoši normatīvajiem aktiem par publisko iepirkumu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1.pantam*” 15.punktā norādīts, ka (..) *ir būtiski nodrošināt piegādātāju brīvu konkurenci par iepirkuma līguma slēgšanu, procesa pārskatāmību un vienādu attieksmi pret visiem pretendentiem, lai izvēlētos visizdevīgāko piedāvājumu un slēgtu līgumu ar pretendentu, kas piedāvā visefektīvāko iespēju, kā izlietojama nodokļu maksātāju nauda. Līdz ar to prasība regulāri piemērot iepirkuma procedūru ir demokrātiskā tiesiskā valstī nepieciešama un*

attaisnojama, jo, piemērojot iepirkuma procedūru, tiek nodrošināta visas sabiedrības labklājība.

Tādējādi prasība piemērot iepirkuma procedūru ir vērsta uz konkurences veicināšanu, valsts un pašvaldību līdzekļu efektīvu izmantošanu, iedzīvotājiem sedzamās pakalpojumu maksas samazināšanos un galarezultātā nodrošina visas sabiedrības labklājību.

Līdz ar to iepirkumu rīkošana un pakalpojuma sniegšanas pretendenta izvēle iepirkuma procedūras ietvaros nodrošina kvalitatīvākā un ekonomiski visizdevīgākā piedāvājuma izvēli, tādējādi nodrošinot visefektīvākā pretendenta atlasī pakalpojuma sniegšanai. KP norāda, ka arī valsts autoceļu ikdienas uzturēšanas pakalpojumu nodrošināšanai iepirkumu rīkošana ir iespējama, turklāt iepirkumu rīkošana pa atsevišķiem reģioniem (teritorijām) palielina potenciālo tirgus dalībnieku iespējas izpildīt noteiktos konkursu kvalifikācijas kritērijus, piedalīties iepirkumos un nodrošināt konkrēto pakalpojumu kādā atsevišķā Latvijas teritorijas daļā. Ņemot vērā minēto, nepieciešams periodiski izvērtēt, vai šī pakalpojuma nodrošināšanai efektīvāk nebūtu piemērot iepirkumu procedūru pakalpojuma deleģēšanas vietā.

2. Vienlaikus sakarā ar Vēstulē minēto par Deleģēšanās līgumā paredzētajām LAU tiesībām 20% no saviem ieņēmumu iegūt ceļu būves un uzturēšanas darbu publiskajos iepirkumos (no ceļu būves un uzturēšanas darbiem, kas tiek publiski izsolīti tirgū) norādām turpmāk minēto.

Deleģēšanas līgumu konkrētajā gadījumā var pielīdzināt ekskluzīvu tiesību piešķiršanai attiecībā uz kuru Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (turpmāk – ESAO) sastādītajā Konkurences novērtēšanas metodiskajā līdzeklī¹ (turpmāk – ESAO Metodiskais līdzeklis) kā risks norādīts, ka tas *var radīt monopola cenu veidošanos un citas problēmas, kas saistītas ar tirgus varas izmantošanu.*

Deleģēšanās līgumā paredzētās LAU tiesības 20% no saviem ieņēmumiem iegūt ceļu būves un uzturēšanas darbu publiskajos iepirkumos dod iespēju LAU gūt papildus ieņēmumus (apgrozījumu) 12,2 milj. euro apmērā (atbilstoši Vēstulē norādītajiem datiem). Saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma 3.panta pirmās daļas 7.punkta b) apakšpunktu vismaz 80% no gada finanšu apgrozījuma jābūt sasniegtam no „konkrētu uzdevumu izpilde kontrolējošo pasūtītāju interesēs vai citu pasūtītāju interesēs, kurus kontrolē šo institūciju kontrolējošie pasūtītāji”. Tādējādi to, vai LAU ir nepieciešamība un tiesības veikt komercdarbību līdz 20% apmērā no apgrozījuma citos tirgos, publiskai personai ir pienākums izvērtēt kopsakarā ar to, kādi ir konkurences apstākļi šajos tirgos (vai ir pietiekama konkurence) un cik būtiski LAU kā publiskai personai piederoša komercsabiedrība var ietekmēt konkurenci, darbojoties arī brīvā tirgū.

Turklāt jāatzīmē, ka tieši šādos gadījumos pastāv augsts risks, ka ekskluzīvi deleģētā pakalpojuma ietvaros konkurences trūkuma dēļ var veidoties augstāks uzcenojums (tāpat LAU gadījumā komercdarbībai citos tirgos var tikt izmantota tehnika un darbinieki, kuru izmaksas jau iespējams lielā mērā ir segtas ekskluzīvā pakalpojuma ietvaros no valsts puses), kas ļautu LAU piedāvāt pakalpojumus par lētāku cenu saistītos tirgos, negodīgā formā izkonkurējot privātās komercsabiedrības. Apgrozījums 12,2 milj. euro apmērā, ko LAU ir iespēja gūt šajos tirgos (pamatā tikai būtiskā apgrozījuma dēļ, kas veidojas Deleģēšanas līguma ietvaros), ir ievērojams. KP vērtējumā šī iemesla dēļ konkurences apstākļi konkrētajos tirgos publiskas personas komercsabiedrības darbības rezultātā var tikt būtiski deformēti.

Turklāt Valsts kontroles (turpmāk – VK) 2014.gada 15.decembra revīzijas ziņojuma Nr.2.4.1-18/2014 „Likumības revīzijas „Valsts kapitālsabiedrību darbības valsts autoceļu ikdienas uzturēšanas jomā likumības un izmaksu efektivitātes izvērtējums” ieteikumu ieviešana” (turpmāk – VK revīzijas ziņojums) 79.punktā atzīts, ka LAU faktiskā rentabilitāte 2014.gada 1.pusgadā ir 11,08% jeb par 225,9% lielāka nekā plānots. Revīzijā veicot aplēsi,

¹ ESAO Metodiskais līdzeklis „Konkurences novērtēšanas principi. Konkurences novērtēšanas metodiskais līdzeklis, I sējums. Versija 2.0”, 8.lpp.

konstatēts, ka rentabilitātes līmeņa pieaugums, salīdzinot ar darbu vienību cenās plānoto, LAU 2014.gada 1.pusgadā ir nodrošinājis papildu peļņu aptuveni EUR 1,9 milj. apmērā.

Atbilstoši ESAO Metodiskais līdzeklī² norādītajam „*ja ierobežojums samazina konkurenci vienā tirgū, tam var būt „plūstoša” ietekme arī citos tirgos*”. Piedalīšanās publiskajos iepirkumos ārpus Deleģēšanas līguma, it sevišķi ņemot vērā neplānoto papildus peļņu, rada lielu konkurences neitralitātes principa pārkāpšanas risku, dalību iepirkumos šķērssubsidējot no valsts līdzekļiem, kas tiek piešķirti LAU caur Deleģēšanas līgumu. Līdz ar to, lai novērstu minēto risku, LAU un Satiksmes ministrijai (turpmāk – SM) būtu jāapsver iespējamība ierobežot LAU tiesības, izmantojot būtisko ietekmi publisko pakalpojumu tirgū, piedalīties ceļu būves un uzturēšanas darbu publiskajos iepirkumos, jo no godīgas konkurences nodrošināšanas viedokļa nav pieļaujama situācija, kad LAU saistībā ar tam deleģētajiem pienākumiem tiktu radīti konkurences ziņā labvēlīgāki apstākļi, salīdzinot ar citiem komersantiem, it sevišķi ņemot vērā apstākli, ka tirgus spēj nodrošināt pieprasījumu.

VK revīzijas ziņojuma 105.punktā gan secināts, ka LAU ir ieviesis VK ieteikumu par konkursos Ceļu rajonu piedāvāto pakalpojumu cenu uzraudzības mehānisma izveidošanu, tādējādi nodrošinot pārlicību, ka Ceļu rajoni apņemas nesniegt pakalpojumus par tādu cenu, kas radītu zaudējumus. Tāpat VK revīzijas ziņojuma 79.punktā ir ietverts ieteikums LAU noteikt valdes uzraudzību pār struktūrvienībām noteikto uzdevumu izpildi saistībā ar pakalpojumu izmaksu pamatotības izvērtējumu (..).

Tomēr, ja LAU arī turpmāk piedalās publiskajos iepirkumos, šķērssubsidēšanas risku novēršanas nolūkā ir svarīgi nodalīt LAU ieņēmumus un izdevumus saistībā ar valsts autoceļu kompleksās ikdienas uzturēšanas darbiem (no vienas puses) un ieņēmumus un izdevumus saistībā ar ceļu būves un uzturēšanas darbiem, kas tiek publiski izsolīti tirgū (no otras puses). Līdz ar to arī tiktu pilnībā izslēgta iespēja, ka LAU sniegtu pakalpojumus (piedalītos ceļu būves un uzturēšanas darbu publiskajos iepirkumos) par pārāk zemām piedāvātajām cenām.

3. Vienlaikus attiecībā uz Vēstulē minēto par pakalpojumu cenu publicēšanu KP skatījumā pakalpojumu cenu (kas attiecas uz brīvo tirgu) publicēšana nebūtu pieļaujama, jo radītu tirgū pārlicību caurspīdību attiecībā uz cenām, veicinot to vienādošanos starp konkurentiem.

Vienlaikus KP neiebilst, ja LAU (vai SM) publiski sniegtu informāciju par savu darbību attiecībā uz publisko pakalpojumu sniegšanu.

Ar cieņu,

priekšsēdētāja



S.Ābrama

R.Vītiņš, 67365225

² ESAO Metodiskais līdzeklis „Konkurences novērtēšanas principi. Konkurences novērtēšanas metodiskais līdzeklis, I sējums. Versija 2.0”, 29.lpp.